

SEIJA TUULENTIE

Metsäntutkimuslaitos, Rovaniemi

Vaasassa pohdittiin teknologian, ekologian ja sosiaalisen kohtaamista maaseudulla

Toimijuus, teknologia, liikkuvuus ja kestävyys olivat avainsanoja, kun Vaasassa tulokittiin maaseudun tutkimukseen liittyviä kysymyksiä elokuun 17.-21.päivinä Euroopan maaseutusosiologien (ESRS) 23. kongressissa. Nämä olivat myös temaattisten symposiumien ja täysistuntojen aiheina. Erityisesti ekologisen, sosiaalisen ja teknologisen näkökulman yhdistäminen nousi monissa, usein toimija-verkostoteoriaa hyödyntävissä puheenvuoroissa esiin, mikä ei sinänsä ollut yllätys. Jo konferenssin otsikko ”Re-Inventing the Rural: Between the Social and the Natural” kutsui tutkijoita tähän keskusteluun. Kongressin tieteellisen toimikunnan puheenjohtaja Philip Lowe totesi omassa puheenvuorossaan, että yhteiskuntatieteiden pitää 2000 -luvulla avoimesti sitoutua yhteiskunnallis-teknologisen muutoksen suunnitteluun, eikä 1970 ja -90-lukujen tavoin vastustaa sitä.

Maaseudun ja sen tutkimuksen moninaisuus ja runsaus tulivat kongressissa selvästi esiin. Myös osanottajajoukko oli moninainen: ilmoittautuminen jouduttiin sulkemaan ennen aikojaan, kun 500 osallistujan raja rikkoutui. Tiloihin ei olisi mahtunut enempää. Päivien aikana kokoontui peräti 36 työryhmää. Näillä luvuilla Vaasan yliopiston ja Åbo Akademin yhdessä järjestämä kongressi oli yksi laajimmista ESRS:n kongresseista. Kongressi

juhli osaltaan Euroopan maaseutusosiologian viittä vuosikymmentä, sillä yhdistys perustettiin vuonna 1957 ja yhdistyksen julkaisema Sociologia Ruralis-lehti alkoi ilmestyä vuonna 1959.

Teknologiat toimijoina

Vaikka maaseutua tarkasteltiin paljolti paikallisten tapaustutkimusten kautta, globaali näkökulma tuli kutsupuheenvuoroissa vahvasti esiin. Professori Lawrence Busch pohti toimija-verkostoteorian hengessä hallinnan muotoja ja sitä, miten teknologiat ohjaavat toimintoja ja yhteiskuntaa kokonaisuudessaan.

Esimerkiksi kansainvälinen kauppa, supermarketit ja standardoidut toimitusketjut ovat Buschin mukaan osa uusliberalistista hallintaa, joka synnyttää valtioiden kontrollin ulkopuolella olevan globaalin hallinnan. Esimerkkinä valtasuhteita muuttaneista teknologioista hän mainitsi ”konttivalankumouksen”, kuljetuksen siirtymisen kontteihin. Se osoittaa, miten paljon infrastruktuuri ja teknologia vaikuttavat maaseudun kehitykseen ja muutokseen. Koska tavaroiden pitää mahtua kontteihin, konttisatamista etäiset alueet ovat joutuneet epäedulliseen asemaan. Tämäntyyppisten esimerkkien kautta Busch osoitti, miten neoliberaalistinen maailma toimii. Toisaalta hän totesi, et-

tä vastarintaakin on: reilua kauppaa, slow food -liikettä ja tuottajien toreja.

Toimijuutta käsittelevässä istunnossa professori Michael Bell väitti, ettei maaseutua pidä elvyttää ja löytää uudelleen, koska sitä ei ole kadottukaan. Hänen mukaansa maaseutupolitiikka vaatii uudelleenartikulointia ja aktiivista maaseutupoliittista tutkimusta, joka on itsessään poliittista. Professori Keith Halfacree esitti, että luonto ja muu ei-inhimillinen pitäisi myös nähdä toimijoina.

Liikkuvuuteen liittyy monia maaseutua koskettavia kysymyksiä ja liikkujien kirjo ulottuu keskiluokan maaseutuidyllistä turvapaikan hakijoihin ja maataloustyötä tekeviin siirtolaisiin. Professori

David L. Brown haastoi perinteisen muuttoliikkeen määritelmän, jonka mukaan kyse on ”tavanomaisen asuinpaikan vaihtamisesta”. Hän kysyi, mikä nykymaailmassa on ”tavanomainen asuinpaikka”, kun ihmisillä on tavanomaisesti monia asuinpaikkoja. Myös titteli? Aileen Stockdale korosti, että aiemmat kysymyksenasettelut eivät ole enää relevantteja muuttoliikkeen monimutkaisuuden vuoksi.

Vapaa-ajan paikat

Kysymys monista asuinpaikoista tuli esiin myös lukuisissa loma-asumista ja kakkoskoteja käsittelevissä esitelmissä. Aihepiiristä oli jopa kaksi rin-

Maaseutututkijoiden yhteisöllisyys tiivistyy konferenssin illanvietossa Åbo Akademin Vaasan yksikön aulassa. Kuva: Vesa Kakkori.

nakkaista työryhmää. Muun muassa tutkija Kati Pitkänen totesi loma-asukkaiden paikkasuhtetta Kanadassa ja Suomessa vertaillaessa esitelmässään, että kakkoskodin omistajat sijoittuvat tavallaan paikallisten ja matkailijoiden välimaastoon. Suomalaiset loma-asukkaat toivoivat hoidettua maisemaa, mutta Kanadassa haastatellut kakkosasukkaat halusivat säilyttää alueet mahdollisimman koskemattomina. Tutkija Maja Farstad Norjasta totesi, että vaikka kakkosasukkailla ei ole äänioikeutta, etenkin matkailukeskusten tuntumassa he pyrkivät vaikuttamaan alueen asioihin aktiivisesti.

Espanjalainen Miguel Solana oli huolissaan maaseudun loma-asuntokehityksestä: Barcelonan läheinen maaseutu on hänen mukaansa paljolti muuttunut kaupunkilaisten lomaviettoaikaksi ja kylät ovat vailla aiempaa arkista elämänmenoa, museomaisina vapaa-ajanviettopaikkoina, joiden uudet asukkaat vaativat niin täydellistä rauhaa, että kirkonkellojenkin ääni häiritsee.

Maaseudun moninaisuus tuli esiin kouriintuntuvasti myös työryhmässä Being in the rural: Affordances, affects and the 'nature of rurality', jossa Keith Halfacree ja Maria Jesús Rivera Escribano esittelivät tutkimustaan maallemuutoliikkeestä (counterurbanisation) Englannissa ja Espanjassa. Rivera Escribanon espanjalaiset haastateltavat eivät juuri tunnistaanee englantilaista rural idyll -ajatusta. Espanjassa maaseutu oli haastateltaville mielikuvallisesti pääosin alikehittyneisyyden, köyhyyden ja talonpoikien aluetta, vaikka viime aikoina sielläkin on yhä enemmän puhuttu maaseudun kehityksestä ja käytäntöjen globalisoinnista, mikä esimerkiksi vierastyövoiman näkökulmasta ei ole ainoastaan myönteinen asia.

Työryhmiä Vaasassa oli jopa niin paljon, että kaikkiin ei riittänyt esitelmöitsijöiden lisäksi yleisöä juuri lainkaan. Se oli harmi, sillä suurin osa esityksistä oli varsin korkeatasoisia ja huolella valmisteltuja. Keskiviikkona oli tarjolla tutustumisretkiä Pohjanmaan luonto- ja kulttuurikohteisiin, elinkeinoihin ja matkailuhoukutuksiin. Etenkin liikunnallisille retkille näytti olevan tungosta, eivätkä kaikki ilmoittautuneet niille päässeet, mutta tilalle saatu retki Uusikaarlepyyn ja Oravaisten seudulle yllätti kuitenkin positiivisesti. Oravaisissa

vieraillut ryhmä johdateltiin Suomen sodan tunnelmiin vuoteen 1809 muun muassa senaikaisen aterian avulla. Sundarvin kotiseutumuseossa tutkijat saivat puolestaan tehdä aikamatkan vuoteen 1905. Kehrääminen, ruisleivän leipominen ja muut puhdetyöt olivat tervetullutta ohjelmaa intensiivisten päivien vastapainoksi, varsinkin kun museotilan pöytäruokien ravintolassa odotti runsas länsisuomalainen pitopöytä ja sen jälkeen yöllinen pyöräily takaisin kaupunkiin.

Vaasassa saattoi olla ylpeä suomalainen, sillä konferenssijärjestelyt sujuivat erinomaisesti ja palvelu pelasi. Kiitokset vielä suomalaiselle järjestelytiimille!